

Печена А.В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Бондаренко Д.В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Лисенко А.М.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ЯК БАЗОВИЙ НОРМАТИВНИЙ ДОКУМЕНТ, ЩО РЕГУЛЮЄ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ТА ЙОГО СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ

Суб'єкти господарювання є платниками визначених на законодавчому рівні податків і зборів, за рахунок яких формуються загальні обсяги податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. Так, відповідно зі статтею 9 Бюджетного кодексу України, «податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори» [1].

Відносини, які формуються у сфері справляння податків та зборів, регулює Податковий кодекс України. Ним визначено перелік податків та зборів, їхніх платників, порядок адміністрування й повноваження та обов'язки посадових осіб у цьому процесі, відповідальність за порушення податкового законодавства. Крім того, у Податковому кодексі визначено функції і правові основи діяльності органів контролю та центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування і реалізацію державної фінансової політики.

Податковий кодекс України представлений наступними структурними компонентами (рис. 1):

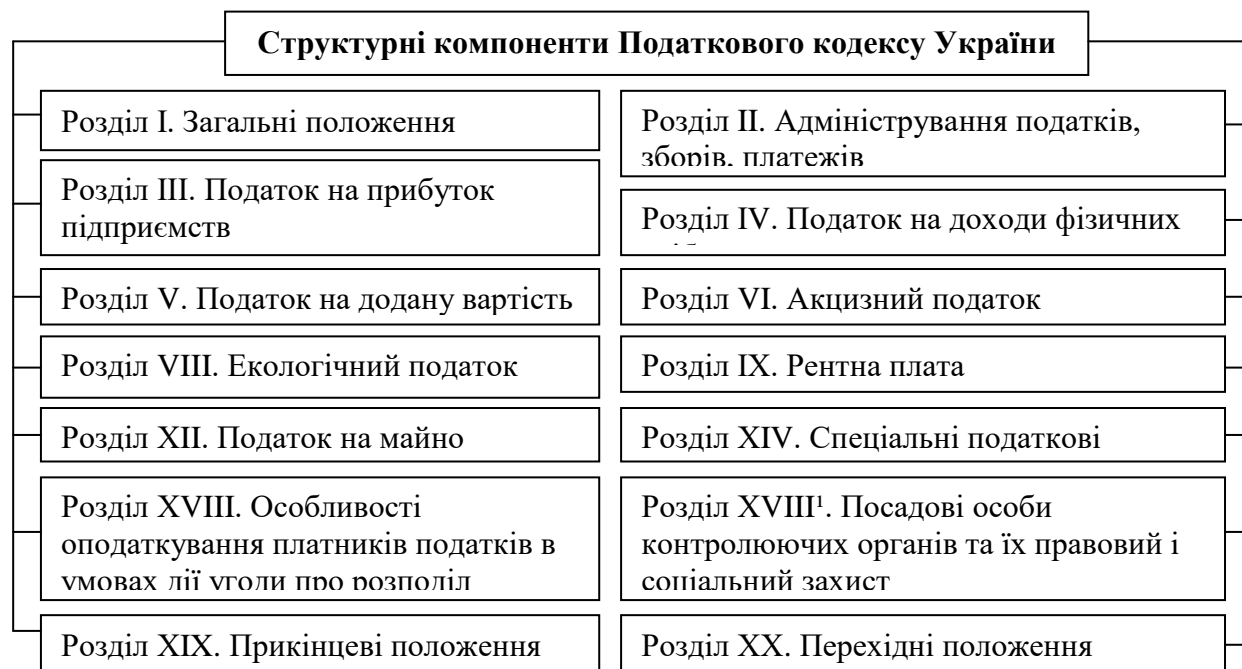

Рисунок 1. - Структурні компоненти Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 01.10.2024 р.).

Джерело: систематизовано авторами на підставі [2].

Розділи VII, X, XI, XIII, XV, XVI, XVII виключено з Податкового кодексу України на підставі Закону України № 71- VIII від 28.12.2014 р. [3].

У Податковому кодексі України (з урахуванням змін, внесених Законом України від 04.10.2019 р. № 190-IX [4]) визначено, що «податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу» [2]. «Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій» [2].

Також у Податковому кодексі визначено вичерпний перелік загальнодержавних і місцевих податків та зборів, прописано інші важливі засади податкового законодавства, визначено вісім обов'язкових елементів, які обов'язково визначаються під час встановлення податку:

- платники податку;
- об'єкт оподаткування;
- база оподаткування;
- ставка податку;
- порядок обчислення податку;
- податковий період;
- строк та порядок сплати податку;
- строк і порядок подання звітності щодо обчислення та сплати податку [2].

На законодавчому рівні визначено, що під час встановлення податку можуть бути передбачені податкові пільги, а також порядок їх застосування. У порядку та випадках, визначених Податковим кодексом України, встановлюються та застосовуються спеціальні податкові режими - «система заходів, що визначає особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів» [2]. Такі режими можуть передбачати специфічний порядок визначення елементів податку і збору, або ж звільнення від сплати певних податків і зборів.

У перехідних положеннях Податкового кодексу України визначено особливості справляння ПДФО, ПДВ, податку на прибуток підприємств, акцизного та екологічного податків, плати за землю, єдиного та фіксованого податків (підрозділи 1-6, 8 розділу XX), особливості порядку повернення торгових патентів (підрозділ 7), інші перехідні положення (підрозділи 9, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 10 розділу XX).

Розуміння структурних компонентів Податкового кодексу України та знання його норм є запорукою якісного формування підприємством податкової звітності та вчасної сплати податкових платежів до відповідних бюджетів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (редакція від 21.09.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n211>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 01.10.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n10642>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи. Закон України від 28.12.2014 р. № 71- VIII (редакція від 01.01.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо впровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 04.10.2019 р. № 190-IX (редакція від 08.08.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-20#Text>.